

Asia: VN/4728/2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnoksesta asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista. Asetusluonnoksessa esitetyt muutokset ovat monilta osin oikeansuuntaisia ja tukevat suomalaisen työvoiman osaamisen kehittämistä ja työllistymistä.

Haluamme kuitenkin tuoda esiin huolestamme rahoitusmallin monimutkaisuudesta. Laskentaperusteet muodostuvat edelleen useista eri kertoimista, painotuksista ja rajoitteista, jotka liittyvät opiskelijavuosiin, osaamispisteisiin, tutkintoihin, opiskelijoiden lähtötasoon, aiempaan koulutukseen sekä työllistymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Tämä tekee rahoituksen ennakkoinnista koulutuksen järjestäjille edelleen erittäin haastavaa.

Erityisesti opiskelijavuosien ja tutkintosuoritteiden painottaminen opiskelijan aiemman koulutustaustan ja työllisyystilanteen perusteella tuo mukanaan merkittäviä epävarmuustekijöitä. Koulutuksen järjestäjien on vaikea arvioida etukäteen, kuinka suuri osa opiskelijoista tulee olemaan rahoituksen kannalta "edullisia" eli ilman aiempaa tutkintoa tai työllistymättömiä ennen koulutuksen alkua. Tämä vaikeuttaa koulutuksen suunnittelua ja resurssien kohdentamista.

Pidämme erityisen ongelmallisena tilannetta, jossa aiemmin koulutettu alanvaihtaja ei ole koulutuksen järjestäjän näkökulmasta houkutteleva opiskelija. Koska rahoitusmallissa painotetaan opiskelijan aiempaa koulutusta ja työllisyystilannetta, voi koulutuksen järjestäjälle muodostua kannustin valita opiskelijoita, joilla ei ole aiempaa tutkintoa. Tämä on ristiriidassa elinikäisen oppimisen ja työurien uudistamisen tavoitteiden kanssa. Alanvaihtajien kouluttaminen on keskeinen osa työvoiman uudistumista ja osaamisen päivittämistä muuttuvilla työmarkkinoilla.

Ymmärrämme ja arvostamme rahoitusmallin tavoitteita ohjata koulutusta vaikuttavuuteen, valmistumiseen ja työllistymiseen. On tärkeää, että julkista rahoitusta kohdennetaan tuloksellisesti. Kuitenkin mallin monimutkaisuus ja siihen sisältyvät kannustevääritykset voivat heikentää koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toimia pitkäjänteisesti ja tasa-arvoisesti kaikkia opiskelijaryhmiä kohtaan.

Toivomme, että asetuksen jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota koulutuksen järjestäjien rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseen sekä siihen, että rahoitusmalli ei syrji alanvaihtajia tai muita ryhmiä, joiden kouluttaminen on yhteiskunnallisesti tärkeää mutta rahoitusmallin näkökulmasta vähemmän kannattavaa.

Lausuntonne koskien asetuksen 1 §:ää (opiskelijavuoteen kuuluvat päivät)

Haluamme tuoda esiin huolen liittyen ehdotettuun käytäntöön, jossa heinäkuun opiskelupäivät poistetaan automaattisesti kaikilta koko tutkintoa suorittavilta opiskelijoilta opiskelijavuosien laskennassa. Tämä menettely ei ole oikeudenmukainen erityisesti niiden tutkinnon suorittajien osalta, jotka opiskelevat työn ohessa osa-aikaisesti. Jatkuvan oppimisen opiskelijoille on usein laadittu tiiviimmät ja lyhyemmät opiskeluohjelmat, mikä käytännössä tarkoittaa, että heidän opintonsa jatkuvat myös kesälomakaudella. Moni näistä opiskelijoista käyttää nimenomaan heinäkuun vapaitaan opiskeluun, ja heille heinäkuu on aktiivista opiskeluaikaa, ei taukoa opinnoista.

Ehdotamme, että opiskelijavuosien laskennassa otettaisiin huomioon opiskeluoikeuden osa-aikaisuus. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa sitä, että heinäkuun opiskelupäivät poistetaan vain niiltä opiskelijoilta, jotka suorittavat tutkintoa päätoimisesti tai kokonaan oppisopimuskoulutuksena. Osa-aikaisesti opiskelevien kohdalla heinäkuun opiskelupäiviä ei tulisi automaattisesti vähentää. Tämä tieto on saatavilla Koski-palvelusta, jossa opiskeluoikeuden osa-aikaisuusjaksot on selkeästi merkitty. Tällainen muutos lisäisi rahoitusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja tunnustaisi paremmin jatkuvan oppimisen opiskelijoiden todellisen panoksen ja opiskelun rytmin.

Lausuntonne koskien asetuksen 2 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien laskenta)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 3 §:ää (lähtötason painokertoimet)

Useiden ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kustannusryhmäkerroin on tällä hetkellä 0,19, mikä johtaa erittäin vähäiseen opiskelijavuosikertymään. Kun tähän lisätään opiskelijoiden aiemmat tutkinnot, tutkintotyyppin (AT/EAT) alhaisempi kerroin sekä osa-aikainen opiskelu työn ohessa, muodostuu koulutuksen järjestäjälle lähes olematon rahoitus. Tämä tilanne ohjaa koulutuksen järjestäjiä priorisoimaan muita koulutuksia, joista kertyy enemmän rahoitusta.

Tämän seurauksena erikoisammattitutkintojen, kuten turvallisuusalan ja rakennusalan tutkintojen, koulutustarjonta on heikkoa. Tämä on erityisen ongelmallista, koska kyseiset alat edellyttävät lainsäädännön tai muun viranomaisohjeistuksen perusteella näitä tutkintoja alansa pätevyyksien ja toimilupien myöntämiseksi. Alueellisesti on jo havaittu, ettei koulutuksia järjestetä kattavasti, mikä aiheuttaa eriarvoisuutta ja voi pahimmillaan johtaa työvoimapulaan pätevien henkilöiden puuttuessa.

Ehdotuksena esitetään, että turvallisuusalan, talotekniikan ja rakennusalan työmaajohdon erikoisammattitutkinnot siirretään kustannusryhmään 3, jotta koulutuksen järjestäminen olisi taloudellisesti mahdollista ja koulutustarjonta saataisiin vastaamaan työelämän tarpeita.

Lausuntonne koskien asetuksen 4 §:ää (kustannusryhmä- ja muut painokertoimet) ja liitettä

-

Lausuntonne koskien asetuksen 5 §:ää (korotuskertoimet)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 6 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 7 §:ää (suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 8 §:ää (työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 2 lukua (opiskelijapalaute)

-

Lausuntonne koskien asetuksen 3 lukua (työelämäpalaute)

-

Björklund Tom
Rastor-instituutti ry